

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 398/2024-16

Ústavný súd Slovenskej republiky z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **LITA, autorská spoločnosť**, Mozartova 9, Bratislava, IČO 00 420 166, zastúpenej Mgr. Peter Kubovič, advokát, s.r.o., Námestie Biely kríž 3, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 13Ca/26/2020 z 11. marca 2024 takto

rozhodol:

1. Ústavnú sťažnosť **odmieta**.
2. Návrhu na predloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru Európskej únie **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. mája 2024 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“). Sťažovateľka navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť, vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. V spore vedenom na okresnom súde sa sťažovateľka ako žalobkyňa domáhala vydania bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo neoprávneným používaním autorských diel, ku ktorým sťažovateľka vykonáva kolektívnu správu podľa § 144 ods. 1 zákona č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „autorský zákon“). Okresný súd rozsudkom sp. zn. 13Ca/26/2020 zo 4. októbra 2022 žalobe vyhovel a priznal sťažovateľke náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Rozsudok okresného súdu bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu

v Banskej Bystrici č. k. 15Co/21/2023-555 z 29. novembra 2023, ktorým zároveň odvolací súd priznal sťažovateľke náhradu trov odvolacieho konania.

3. Okresný súd konajúci vyšším súdnym úradníkom uznesením sp. zn. 13Ca/26/2020 zo 16. januára 2024 rozhodol o výške náhrady trov konania. Pri určení odmeny advokáta vychádzal z § 10 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), podľa ktorého vo veciach ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, vo veciach ochrany podľa predpisov o masovokomunikačných prostriedkoch, vo veciach ochrany osobných údajov alebo vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva je tarifnou hodnotou 1 000 eur, ak sa nežiada náhrada nemajetkovej ujmy, a 2 000 eur, ak sa žiada náhrada nemajetkovej ujmy. Sťažovateľke tak priznal náhradu trov 1 513,73 eur.

4. Sťažovateľka podala proti uzneseniu súdneho úradníka sťažnosť, v ktorej namietala nesprávnosť aplikácie § 10 ods. 8 vyhlášky. Zároveň navrhla prerušiť konanie a obrátiť sa na Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) s otázkou, či čl. 14 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva (ďalej len „smernica“) možno vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, ako je úprava vo veci samej, ktorá obmedzuje nárok na náhradu trov konania úspešnej strany v konaní na mieru, ktorá je niekoľkokrát nižšia než minimálna bežná odmena advokátov uplatňovaná v danom druhu konaní? Podľa názoru sťažovateľky mal okresný súd určiť tarifnú hodnotu podľa § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky, vychádzajúc zo sumy požadovaného bezdôvodného obohatenia. Poukázala na rozhodnutia súdov v iných veciach, v ktorých sudca zmenil uznesenie o výške trov, keď odmena za úkony právnej služby bola počítaná podľa § 10 ods. 8 vyhlášky.

5. Sudca okresného súdu napadnutým rozhodnutím sťažnosť ako nedôvodnú zamietol. Rovnako zamietol aj návrh na prerušenie konania pre účely predloženia prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru. Dôvodil, že hoci predmetom konania vo veci samej bolo vydanie bezdôvodného obohatenia, vecne ide o spor týkajúci sa práva duševného vlastníctva (nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia je uplatnený z titulu porušenia práv podľa autorského zákona spočívajúceho v tom, že žalované ubytovacie zariadenie na jednotlivých izbách malo umiestnené televízne prijímače, ktorými sprostredkúvalo pre hostí televízne vysielanie, pričom povinnosťou žalovaného bolo mať vopred udelený súhlas na takýto verejný prenos na základe licenčnej zmluvy). Autorské právo je podskupinou práv duševného vlastníctva a kolektívna správa práv je inštitút autorského práva. Ide teda o vec týkajúcu sa práva duševného vlastníctva. Pretože vyhláška osobitne upravuje výšku tarifnej hodnoty veci v sporoch týkajúcich sa práva duševného vlastníctva, na prejednávany prípad je potrebné aplikovať § 10 ods. 8 vyhlášky ako špeciálne ustanovenie vo vzťahu k tarifnej hodnote, čím je zároveň vylúčená aplikácia všeobecného pravidla upraveného v § 9 a § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky. Súd zotrval na aplikácii § 10 ods. 8 vyhlášky napriek tomu, že si je vedomý prípadov odlišnej rozhodovacej praxe pri určovaní výšky trov v tomto druhu sporov (rozhodnutiami, ktorými nie je viazaný). Poukázal na závery uznesenia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 355/2022 zo 14. júna 2022, v ktorom ústavný súd považoval za ústavne konformný názor okresného súdu, ktorý v spore o náhradu škody spôsobenej zásahom do práv k autorskému dielu aplikoval pri výpočte trov rovnako ustanovenie § 10 ods. 8 vyhlášky. Pre úplnosť uviedol, že občianskoprávne grémium okresného súdu prijalo na ostatnom zasadnutí stanovisko o zjednotení rozhodovacej praxe tak, aby v sporoch týkajúcich sa kolektívnej správy autorských práv sa pri určovaní výšky trov

uplatňovalo ustanovenie § 10 ods. 8 vyhlášky. Vo vzťahu k zneniu čl. 14 smernice, podľa ktorého členské štáty zabezpečia, aby úspešnej strane boli priznané dostatočné a primerané trovy konania a iné výdavky, uviedol, že z obsahu spisu od počiatku nevyplýva, že by sa sťažovateľka so svojim právnym zástupcom v zmluve o poskytovaní právnych služieb dohodla na odmene určenej v danom spore podľa čl. 10 ods. 1 a 2 vyhlášky. Toto tvrdenie sťažovateľka prvýkrát prezentovala v sťažnostnom konaní a preukazovala ho potvrdením z 1. februára 2024, avšak samotnú zmluvu o poskytovaní právnych služieb nepredložila. Ďalej súd k povahe sporu uviedol, že z rozhodovacej činnosti je mu známe, že všetky žaloby právneho zástupcu sťažovateľky podané na okresnom súde o vydanie bezdôvodného obohatenia sú takmer identické, formulárové a menia sa v nich v zásade len údaje žalovaného, označenie ubytovacieho zariadenia, ktorého prevádzkovateľom bol žalovaný v určitom období, preto tarifnú odmenu podľa § 10 ods. 8 vyhlášky považoval za primeranú, reflektujúcu časovú náročnosť úkonov. Poukázal na to, že cieľom smernice bolo zabezpečiť, aby úspešnej strane bola uhradená aspoň podstatná a vhodná časť opodstatnených trov, čo sa výslovne uvádza aj v rozhodnutí Súdneho dvora vo veci C-57/15, na ktoré sťažovateľka poukazovala.

III. Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka zdôraznila, že podľa § 144 autorského zákona predmetom kolektívnej správy práv sú výlučne majetkové práva autorov a jedným z nich je aj nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia v prípade neoprávneného použitia predmetov ochrany. Predmetom konania na okresnom súde neboli osobnostné práva autorov diel. Sťažovateľka bola nútená viesť stovky súdnych konaní na viacerých súdoch v Slovenskej republike, ale iba v niekoľkých prípadoch súdy pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania aplikovali ustanovenie § 10 ods. 8 vyhlášky. Zjednotenie rozhodovacej praxe prijaté občianskoprávnym grémiom okresného súdu, podľa ktorej sa má úplne zmeniť doterajšia dlhoročná súdna prax tak, že nová súdna prax bude zjavne v rozpore s obsahom a účelom aplikovaného právneho predpisu, vykazuje znaky svojvoľného konania.

7. Pokiaľ ústavný súd svojím výkladom ustálil, že zmyslom a účelom § 10 ods. 8 vyhlášky je stanoviť osobitný spôsob výpočtu tarifnej odmeny pri uplatňovaní osobnostných práv autorov, tak sa § 10 ods. 8 vyhlášky v žiadnom prípade nemôže vzťahovať na kolektívnu správu práv autorov, pretože jej predmetom sú výlučne majetkové autorské práva. Je teda zrejmé, že § 10 ods. 8 vyhlášky sa neaplikuje pri uplatnení riadne vyčísliteľných a určiteľných peňažných nárokov, t. j. pri uplatňovaní majetkových autorských práv, ako sú napr. nároky na zaplatenie licenčnej odmeny, náhrady škody alebo nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Okresný súd neskúmal okolnosti danej veci a poňal § 10 ods. 8 vyhlášky izolovane, bez zohľadnenia systematiky a ostatných súvisiacich ustanovení vyhlášky, formálne a bez zohľadnenia jeho účelu a zmyslu sledovaného zákonodarcom, ktorý potvrdil ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti. Napadnuté rozhodnutie je tak v rozpore s obsahom uznesenia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 355/2022, na závery ktorého odkazuje, je zjavne svojvoľné, založené na nelogickom, vnútorne rozpornom a ústavne neudržateľnom a arbitrárnom výklade ustanovenia § 10 vyhlášky.

8. Zmenou výkladu § 10 ods. 8 vyhlášky zo strany okresného súdu nesporne dochádza aj k poskytnutiu neodôvodnenej ochrany neoprávnených používateľov predmetov ochrany. Takýto postup je v rozpore s právom Európskej únie, osobitne so smernicou Európskeho parlamentu

a Rady č. 2001/29/ES z 22. mája 2001 o zosúladiení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti. Na základe uvedeného sťažovateľka v sťažnosti navrhla, aby ústavný súd rovnakú otázku predostrel Súdnemu dvoru (pozri bod 4 odôvodnenia tohto rozhodnutia).

9. Sťažovateľka tiež namieta nedostatočné a nepresvedčivé odôvodnenie napadnutého rozhodnutia, keď podľa nej okresný súd riadne neobjasnil, prečo sa odchyľil od ustálenej súdnej praxe, a toto svoje rozhodnutie učinil bez akéhokoľvek presvedčivého, logického a preskúmateľného odôvodnenia, v dôsledku čoho je napadnuté rozhodnutie svojvoľné a nepreskúmateľné. Okresný súd arbitrárne rozhodol, že v prípade žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia, keď predmetom sporu neboli osobnostné práva, ale výlučne iba majetkové práva, je vylúčená aplikácia § 10 ods. 1 vyhlášky a má sa uplatňovať § 10 ods. 8 vyhlášky.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (podobne aj IV. ÚS 43/04).

11. Vo všeobecnosti platí, že spor o náhradu nákladov konania nedosahuje spravidla sám osebe intenzitu zakladajúcu porušenie základných práv a slobôd, akokoľvek sa môže účastníka konania citelne dotknúť. Z judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016) vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky nákladov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o nákladoch konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v IV. ÚS 248/08, II. ÚS 64/09, I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, z novej judikatúry II. ÚS 153/2016, II. ÚS 681/2016, IV. ÚS 498/2018, II. ÚS 100/2020).

12. Okresný súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia argumentoval, že spor sa týka práva duševného vlastníctva, pretože nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia je uplatnený z titulu porušenia práv podľa autorského zákona, pričom poukázal aj na závery rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 355/2022. V označenej veci išlo o majetkový nárok (na náhradu škody vo výške neoprávneného obohatenia, pozn.) z titulu porušenia autorského práva. Námietku sťažovateľky, že okolnosti jej veci sú odlišné, preto ústavný súd nepovažoval za dôvodnú.

13. Vo vzťahu k obdobnej sťažnosti sťažovateľky už ústavný súd konštatoval, že „aj keď ústavný súd v označenom náleze (sp. zn. I. ÚS 355/2022) vyhodnotil použitie § 10 ods. 8 vyhlášky ako ústavne konformné, nevyhlásil, že okresný súd mohol uplatniť aj iný prístup k interpretácii relevantných ustanovení vyhlášky, avšak v okolnostiach danej veci nemožno striktno uzavrieť, že by ním zvolený postup vyústil do protiústavnosti, resp. nespravodlivosti napadnutého uznesenia,

keďže ide o dielčie konanie o trovách, ktoré je v podstate druhotným aspektom konania, v rámci ktorého bola sťažovateľke v konečnom dôsledku náhrada trov konania priznaná. Práve tento názor, ktorého podstata tkvie v náznaku, že ústavne akceptovateľným by mohlo byť aj opačné rozhodnutie, vhodne poukazuje na to, že rozhodovanie o trovách v princípe nedosahuje intenzitu zakladajúcu porušenie základných práv a slobôd, navyše aj preto, že je založené na interpretácii podzákonnej normy (vyhlášky)“ (m. m. sp. zn. III. ÚS 546/2023).

14. Ústavný súd, poukazujúc na uvedené, v súlade s už skôr vysloveným názorom ústavného súdu vo veci sp. zn. III. ÚS 546/2023, s ktorým sa stotožňuje, nevyhodnotil námietku arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia z dôvodu aplikácie § 10 ods. 8 vyhlášky na prípad sťažovateľky ako takú, ktorej dôsledkom by bolo vyslovenie porušenia základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie.

15. Pokiaľ sťažovateľka poukazuje na iné rozhodnutia, ktoré posúdili otázku výšky náhrady trov konania rozdielne a ktoré sťažovateľka považuje za ustálenú súdnu prax, ústavný súd s poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva [napr. *Beian v. Rumunsko* (č. 1) zo 6. 12. 2007] zdôrazňuje, že rozdielna judikatúra v skutkovo rovnakých, prípadne podobných veciach je prirodzenou súčasťou vnútroštátneho súdneho systému (v zásade každého súdneho systému, ktorý nie je založený na precedensoch ako prameňoch práva). Ústavnému súdu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré sa podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) zveruje primárne Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, ktorému sa okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (m. m. I. ÚS 17/01, IV. ÚS 267/05, II. ÚS 752/2016, II. ÚS 861/2016, III. ÚS 205/2017). Nástroje na zjednocovanie judikatúry sú v zmysle zákona o súdoch dostupné aj na úrovni okresných súdov prostredníctvom grémií a predsedov grémií alebo na úrovni krajských súdov prostredníctvom kolégií a predsedov kolégií (II. ÚS 79/2021).

16. Je primárne vecou všeobecných súdov, aby svoju judikatúru v tejto otázke zjednotili riadnym využívaním dostupných prostriedkov v zmysle zákona o súdoch. Preto ak okresný súd prostredníctvom svojho grémia zjednotil svoju rozdielnu judikatúru v tejto otázke, nemožno to považovať za postup vykazujúci znaky svojvoľného konania.

17. Z uvedeného vyplýva, že len na základe toho, že okresný súd v napadnutom rozhodnutí otázku výšky trov konania posúdil (rešpektujúc stanovisko občianskoprávneho grémia o zjednotení rozhodovacej praxe) rozdielne ako iné súdy v systéme všeobecného súdnictva, nemožno v tomto prípade uvažovať o porušení označených práv sťažovateľky podľa ústavy a dohovoru.

18. Ústavný súd sa nestotožnil ani s námietkou o nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozhodnutia, ktoré je dostatočným podkladom pre vyslovený výrok o zamietnutí sťažnosti sťažovateľky. V tejto časti je ústavná sťažnosť aj vnútorne rozporná. Sťažovateľka na jednej strane kritizuje použitie § 10 ods. 8 vyhlášky okresným súdom a na strane druhej argumentuje nepreskúmateľnosťou jeho rozhodnutia. Z jej sťažnostných dôvodov pritom vyplýva, že dôvod zamietnutia jej sťažnosti podanej podľa Civilného sporového poriadku je jej zrejmy a že podstatu dôvodov napadnutého rozhodnutia pozná. Ústavná sťažnosť je preto zjavne neopodstatnená aj v časti namietaného nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia.

19. Ústavný súd tak dospel k záveru, že sťažovateľkou uplatnené sťažnostné námietky nie sú dôvodné, preto ústavnú sťažnosť v celom rozsahu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti (bod 1 výrokovej časti tohto uznesenia).

20. Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka navrhla aj predloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru (pozri bod 4 a 8 tohto rozhodnutia), hoci tento svoj návrh nezahrnula do konečného návrhu. Ústavný súd napriek uvedenému po preskúmaní veci konštatuje, že výška priznaných trov vo svetle relevantných dôvodov uvedených v napadnutom rozhodnutí, že ide o tzv. formulárový návrh na vydanie bezdôvodného obohatenia za porušenie autorských práv vo vzťahu k ubytovacím zariadeniam, ktoré umožňovali verejný prenos televízneho vysielania svojim klientom bez licenčnej zmluvy, neindikuje potrebu predkladať vec Súdnemu dvoru z dôvodu, že priznanú výšku náhrady trov možno aj podľa názoru ústavného súdu považovať za dostatočnú a primeranú individuálnym okolnostiam prípadu. Na základe uvedeného ústavný súd nedospel k záveru, že by v okolnostiach posudzovanej veci nebol naplnený cieľ smernice (konkr. jeho čl. 14). Navyše je potrebné dodať, že medzičasom došlo aj k novelizácii vyhlášky (zákon č. 391/2023 Z. z.). Z uvedených dôvodov ústavný súd tomuto návrhu nevyhovel (bod 2 výrokovej časti tohto uznesenia).

21. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu